

Кривично-правна заштита на правата од индустриска сопственост

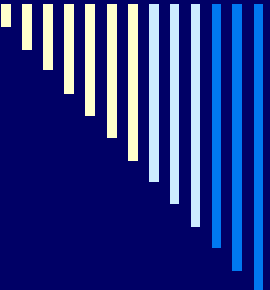
Зуица Наумова,
Судија на Апелациониот суд Скопје - во пензија

03.03.2020

Воведни напомени

- Според чл.47 од Уставот на Република Македонија се гарантира слободата на научното, уметничкото и на другите видови творештва, правата што произлегуваат од научното, уметничкото или друг вид интелектуално творештво. Републиката го поттикнува, помага и штити развојот на науката, уметноста и културата, го поттикнува и помага научниот и технолошкиот развој, техничката култура и спортот.
- Уставот на Република Македонија со чл.55 ја гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и превзема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Содржина на индустриската сопственост

Со Законот за индустриска сопственост се уредуваат стекнувањето, остварувањето и заштитата на правата од индустриска сопственост.

Права од индустриска сопственост се: патент, индустриски дизајн, трговска марка, ознака на потеклото и географска ознака.

- Со патент се штити пронајдок.
- Со индустриски дизајн се штити нова форма на тело, слика, цртеж, контура, композиција на бои или нивна комбинација-дизајн.
- Со трговска марка се штити трговски знак.
- Со ознака на потеклото и географска ознака се штити географскиот назив.

Правата признани врз основа на овој закон не можат да се користат спротивно на Уставот, законите и на добрите деловни обичаи.

Субјекти и нивни права од индустриска сопственост

Субјекти на правата од индустриска сопственост се домашни и странски правни и физички лица.

- Странските правни и физички лица во поглед на заштитата на правата во Република Македонија, ги уживаат истите права како и домашните правни и физички лица, ако тоа произлегува од меѓународните договори и конвенции или од применување на начелото на реципроцитет. Постоенето на реципроцитет го докажува лицето кое што се повикува на него.
- Пронајдувачот на патентот и авторот на индустрискиот дизајн имаат морални и исклучиви права на своите творби утврдени со закон.
- Наведените субјекти, како и носителот на патент, индустриски дизајн, трговска марка, овластениот корисник на ознака на потеклото и корисник на географска ознака, имаат и други права утврдени со меѓународни договори и конвенции, друг закон, општи акти и договор.

Морално право и исклучиви права

- Морално право на пронајдувачот и авторот е да бидат назначени во пријавата и исправите што се однесуваат на патентот и индустрискиот дизајн.
Ако пронајдокот или дизајнот е резултат на творечкиот труд на повеќе лица, тие го уживаат наведеното морално право.
- Исклучивото право на носителот на патентот, индустрискиот дизајн и трговската марка, го опфаќа правото на коритстење, располагање, правото на надоместок и правото да забрани на трети лица неовластено користење во случаите и на начин што се предвидени со меѓународни договори и конвенции, со овој закон, друг закон и договор.
- Носителите на колективната трговска марка и овластените корисници на ознака на потеклото и географска ознака, ги уживаат наведените права, освен правото на располагање.

Прометливост на правата од индустриска сопственост

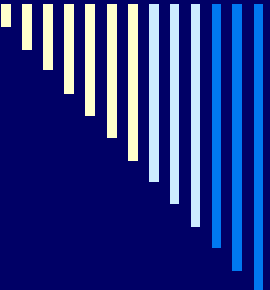
Договор за пренос

- Подносителот на пријавата на право од индустриска сопственост и носителот на правото, со договор во целост или делумно може да го пренесат своето право под условите предвидени во Законот за индустриска сопственост и со други прописи.
- Писмена форма на договорот за пренос, заверка на нотар, запишување на договорот во соодветен регистар кој се води во Заводот.
- Договорот кој не е составен во писмена форма и не е заверен од нотар не произведува правно дејство.
- Договорот за пренос на право што не е запишан во соодветниот регистар на Заводот не произведува дејство спрема трети лица.

Договор за лиценца

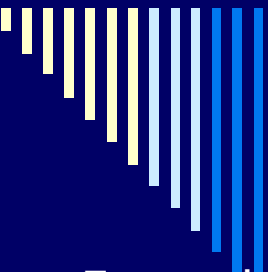
- Подносителот на пријавата на право од индустриска сопственост и носителот на правото, можат со договор за лиценца да го отстапат тоа право на користење под условите предвидени во Законот за индустриска сопственост и со други прописи.
- Договорот за лиценца мора да биде составен во писмена форма, а доколку не е составен во писмена форма не произведува правно дејство.
- На барање на едната од договорните страни договорот се запишува во соодветниот регистар кој се води во Заводот. Ако не е запишан во регистарот не произведува дејство спрема трети лица.
- Ако пријава на патент поднеле повеќе лица, или ако носители на патент се повеќе лица, за склучување на договорот е потребна согласност од сите. Доколу не постои согласност за склучување на овој договор, за отстапување на правото на користење се применуваат правилата на сосопственост.

Повреда на права од индустриска сопственост и неовластена употреба на туѓа фирма чл.285 од КЗ

Објект на заштита е повреда на туѓа заштитена трговска марка, туѓ заштитен индустриски дизајн, туѓа заштитена ознака на потеклото на производот и географска ознака.

- Со трговска марка се штити знак кој може графички да се прикаже и кој е подобен за разликување на стоките или услугите на еден учесник во прометот од стоките или услугите на друг учесник во прометот.
Со трговска марка се штитат знаци подобни за разликување како што се зборови, букви, бројки, слики, цртежи, комбинации на бои, вклучително и форми на стоките или нивните пакувања, како и комбинациите на сите напред наведени знаци.
- Со право на индустриски дизајн се штити дизајн кој е нов и има индивидуален карактер. Дизајн е надворешен изглед на производот во целост или на негов дел кој е определен од неговите обележја, особено линиите, контурите, боите, обликот, материјалите од кои производот е сочинет или украсен, како и неговата орнаментација.

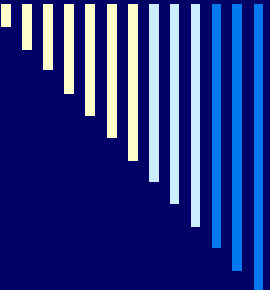

- Географскиот назив се штити со ознака потеклото на производот и географска ознака.

Со географски назив се обележуваат производите кои ги произведуваат физички или правни лица на определно географско подрачје.

Ознаката на потеклото е географски назив на земјата, регионот или местото со кој се означува производот кој потекнува од тоа подрачје и чиј квалитет и посебни својства исклучиво или претежно се условени од географската средина, вклучително и природните и човечките фактори и чие производство, преработка и подготовка во целина се одвиваат на одредено ограничено подрачје на потеклото.

Географска ознака е географскиот назив на земјата, регионот или местото со кој се означува производот чиј квалитет, изгледот или други карактеристики во суштина можат да се препишат на географското потекло. Географската ознака за еден производ може да се штити под услов производството и/или постапката или подготовката на производот да се одвива во определено место на потеклото.

Повреда на права од индустриска сопственост и неовластена употреба на туѓа фирма чл.285 од КЗ

Кај кривичното дело се предвидени 3 облици на извршување:

1. Повреда на туѓа заштитена трговска марка, туѓ заштитен индустриски дизајн, туѓа заштитена ознака на потеклото на производот и географска ознака (спротивно на прописите за индустриска сопственост)
2. Произведување, пуштање во промет, увезување, извоз, понуда на продажба или складирање производи што се предмет на заштита на правата од индустриска сопственост (неовластено)
3. Неовластена употреба на туѓа фирма или неовластено внесување во својата фирма обележја од правата од индустриска сопственост

Посебни обележја на делото

1. Противправноста – извршување на дејствијата спротивно на прописите на индустриска сопственост – ст.1
2. Неовластеноста во превземањето на дејствијата
3. Намера за измамување купувачи или корисници на услуги
Намерата за измамување по правило значи остварување имотна корист или предизвикување штета за друг

Квалифицирани облици на делото

1. Прибавување значителна имотна корист или предизвикување значителна имотна штета
2. Извршување на делото од организирана група или предизвикување опасност за животот и здравјето на луѓето

Повреда на правото од пријавен или заштитен пронајдок и топографија на интегрални кола – чл.286 од КЗ

Објект на заштита е правото на авторство на патент, заштитена топографија на интегрално коло или софтвер кој во техничка или технолошка смисла значат творби со апликативна вредност во економијата и во другите општествени сфери

Облици на извршување на делото:

1. Неовластено поднесување пријава на патент или ненаведување или лажно наведување во пријавата на пронаоѓачот или правење достапна на јавноста суштината на пронајдокот пред тој да биде објавен на начин утврден со Закон
2. Неовластено произведување, пуштање во промет, увезување, извоз, нудење на продажба, складирање или користење производ или постапка која е предмет на заштита со патент или неовластено употреба, репродуцирање, увезување, извезување или дистрибуирање заштитена топографија на интегрално коло или софтвер.

Кај двата облика субјективен елемент на противправноста е намерата на сторителот за оштетување на друг или прибавување противправна имотна корист

Квалифицирани облици на делото

1. Прибавување значителна имотна корист или предизвикување значителна имотна штета
2. Извршување на делото од организирана група или предизвикување опасност за животот и здравјето на луѓето

Значење на изразите согласно КЗ

- Значителна имотна корист, вредност или штета = 50 просечни плати во време на извршување на кривичното дело
- Група, банда или друго злосторничко здружение или организација се подразбира најмалку три лица кои се здружиле за вршење кривични дела, во кој број влегува и организаторот на здружението.

Сторител на кривичните дела

- ❖ Сторител на кривичните дела може да биде физичко и правно лице.
- ❖ Ако делото го стори правно лице истото ќе се казни со парична казна.
- ❖ Правното лице е одговорно и за кривично дело сторено од негов вработен или застапник на правното лице со кое е остварена значителна имотна корист или на друг му е нанесена значителна штета, во случаи определени со закон.
- ❖ Предметите што се направени или употребени за извршување на кривичното дело, ќе се одземат.

Правила на докажување

- ❖ Истражни дејствија
- ❖ Претрес на дом и други простории
- ❖ Привремено обезбедување на предмети или имот
- ❖ Испитување на осомничениот
- ❖ Испитување на сведоци
- ❖ Определување вештачење
- ❖ Увид
- ❖ Примена на посебни истражни мерки кога постојат законски услови за тоа

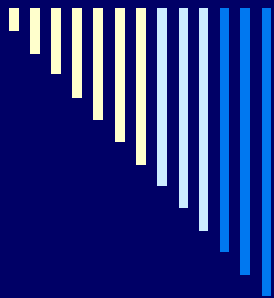

Примери од судска пракса

Пример 1:

Сторителот на кривичното дело од чл.285 ст.2 вв ст.1 од КЗ, како сопственик и управител на НН правно лице и обвинетото правно лице неовластено понудиле на продажба производи – постелина со ознака ТАЏ во продажен објект во состав на обвинетото правно лице со намера да ги измамат купувачите, иако не се овластени дистрибутери и немале никаква документација ниту дозвола или лиценца за производот – постелина со ознака ТАЏ, која трговска марка е заштитена со решение на Државниот завод за индустриска сопственост.

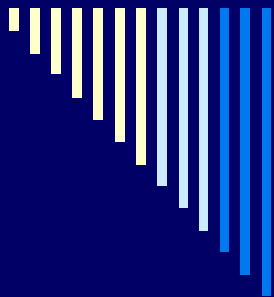
Докази – Претрес во деловните простории на НН правното лице, потврда за одземени предмети, податоци од Државниот завод за индустриска сопственост со податоци за заштитена трговска марка, записник за извршен инспекциски надзор од Министерство за економија-Државен пазарен инспекторат,...

Пример 2:

Сторителот на кривичното дело од чл.286 ст.(2) вв ст.(1) од КЗ, во текот на 2010 година во својство на одговорно лице на правното лице Панорама Фотографски услуги, со намера да прибави противправна имотна корист, неовластено користел производ заштитен со патент на начин што без одобрение на носителите на правата на заштитен пронајдок или софтвер во Фото студио Панорама преку 4 персонални компјутери со кои вршел услуги за фотографирање и изработка на фотографија, се послужил со туѓ заштитен пронајдок инсталиран нелиценциран софтвер Microsoft Windows HP, при што наплатувал фотографски услуги, а на оштетениот му нанел штета од поголема вредност.

Докази – Инспекциски надзор од Државен пазарен инспекторат, потврда за привремено одземени предмети, фотодокументација, исказ на државен пазарен инспектор, податоци од Државниот завод за индустриска сопственост, исказ на претставникот на оштетениот Microsoft,...

Пример 3:

Сторителот на кривичното дело од чл.286 ст.(2) вв ст.(1) од КЗ, на 12.01.2011 година во Интернет кафе „Меганет“ сопственост на обвинетиот како управител на правното лице, на 16 персонални компјутери неовластено употребувал нелиценциран софтвер Microsoft windows со што прибавил за себе имотна корист во вкупен износ од 645.885,00 денари на штета на оштетениот Microsoft корпорација од САД.

Докази – Исказ на претставник на оштетениот, фотодокументација, потврда за привремено одземен предмет, податоци од Државниот завод за индустриска сопственост, решение од Централен регистар на РМ за правното лице,...

Ви благодарам на вниманието!